

Képek egy budakeszi lokálpatrióta gyűjteményéből

Múlt havi számunkban egy Budakeszi nagyközönsége előtt eddig ismeretlen fotót tettünk közzé. A fotó megjelenése újabb érdekes dokumentumokat hozott felszínre és megismerkedhettünk a képhez kapcsolódó emberi sorsokkal is.

Starcz Terézia a budakeszi hagyományörzők egyik kiemelkedő személyisége megkereste szerkesztőségünket és felhívta a figyelmünket egy 1914-ben íródott versre, mely 1986-ban jelent meg egy Stuttgartban kiadott német nyelvű Budakeszi emlékkönyv-

ben. A vers bemutatása után Starcz Terézia megkereste Mayer Edinát a Nagy Sándor Gimnázium tanárát, aki néhány nap alatt megalkotta Rudolf Edelmann (Budakeszin Edelmann Rezső) Der Glocke Abschied! (Búcsú a harangoktól!) című költeményének fordítását. Sok-sok köszönet érte! A vers túl azon, hogy alkotójának elbocsátó soraiban elbúcsúzik Budakeszi harangjaitól, dokumentumként is fontos. Megtudhatjuk belőle, hogy 1914-ben településünk harangjait az I. világháború hadicéljaira vitték el.

A vers írójának életrajza is eredetileg csak német nyelven

jelent meg az emlékkönyvben, most ezt is közzé tesszük. Edelmann Rezső emléktábláját a Szent László ház falán tekinthetik meg az érdeklődők. A Budakeszi Hagyományörző Kórus Vegyeskara 2008-ban vette fel Edelmann Rezső nevét.

Fontos információkat kaptunk a harangátadási fotón szereplő Pfdntner György Budapesten élő lányától Dr. Zsinka Istvánné, Pfdntner Bertától, akitől megtudtuk, hogy édesapja jelentős támogatást adott a harangok elkészítéséhez. Örök mementóként szerepel a Pfdntner házaspár neve a középső harangba

öntve. A bor- és gabona nagykereskedő Pfdntner Györgyöt 1948 után kuláknak minősítették és nyugdíjazásáig favágóként kellett dolgoznia. 1982-ben hunyt el Budakeszin.

A képen ugyancsak szereplő Mártonfi (Martin) Antal jegyző nevét tévesen Martonfinak írtuk, s rosszul azonosítottuk be. Ő a képen jó barátja, Pfdntner György mögött áll. Lánya, Berendi Gézáné ma is Budakeszin él. Elmondása szerint édesapját 1945-ben internálták. Nyugdíjazásáig a Lucullus étterem rak-tárosaként dolgozott.

H. J.

Rudolf Edelmann, Rektor und Kantor

1875 absolvierte er das Lehrer-Seminarium in Budapest. Von 1875 – 1884 hat er in Budaörs unterrichtet. 1884 ist er als römisch-katholisch leitender Lehrer und Kantor nach Budakeszi gekommen, wo er bei der Verstaatlichung der Knabenschule ab 1901 staatlich angestellter Lehrer war und ab 1912 zum Rektor der Knabenschule ernannt wurde. 1922 ist er in Ruhestand getreten.

Für seine hervorragende pädagogische Arbeit hat er vom Kultusministerium wiederholt Auszeichnungen erhalten. Außerdem war er als Schriftführer des Bauernvereins und der Kirchengemeinde tätig, und gründete auch den Gesangsverein „Lyra“.

Zu seiner Ehre wurde eine Gedenktafel 1932 am Schulhaus in dem er wohnte in feierlichen Rahmen angebracht. Sie erinnert an seine Verdienste als Kantor und Dirigent des Gesangsvereins „Lyra“. Seine pädagogische Tätigkeit stand im hohen Ansehen, da er die deutsche und ungarische Sprache gleichermaßen virtuos beherrschte. Seine Gedichte sind noch heute in beiden Sprachen erhalten. Er starb im Jahre 1932.

(Das folgende Gedicht blieb aber leider nur auf Deutsch erhalten)

DER GLOCKE ABSCHIED!
Von Rudolf Edelmann 1914

Dröhnend schallt die große Glocke
Über Dorf ihr Abschiedslied
Morgen muss auch sie einrücken
In (der*) das Krieger-Reich und
Glied.

Hundert Jahr hat sie verkündet
Friede, Freude oft auch Leid
Und nun ruft man sie vom T(h)urme
In dem blut'gen Kampf und Streit.

Morgen wir(t*)d sie umgestaltet zur
Kanone
Dor soll sie in der Feinde Reih'n
Töten, morden und so manchen
Dort die To(d*)ten-glocke sein.

Schwer nur sehen wir dich scheiden
Die du uns so gut bekan(n)t
Doch wir opfern dich ja gerne
Dem be(t*)drängten Vaterland

Dröhne tapfer als Kanon(n*)e
Bis zu End der schwere Krieg
Kehre dann als Glocke wieder
Und verkünde uns den Sieg.

(*Dialektale Abfärbungen,
bzw. alte Orthographie des
Originaltextes wurden ins
Hochdeutsche verbessert)

Edelmann Rudolf, iskolaigazgató és kántor

1875-ben végzett tanárként Budapesten. 1875-től 1884-ig Budaörsön tanított.

1884-ben római katolikus vezető tanárként és kántorként érkezett Budakeszire, ahol a Fiúiskola államosításától, 1901-től, állami alkalmazásban állt.

1912-ben a Fiúiskola vezető tanárának nevezték ki, majd 1922-ben nyugdíjba vonult.

Kiváló pedagógiai munkájáért a Kultuszminisztérium újr a és újra kitüntetésben részesítette.

Ezen felül jelentős szerepet vállalt a falu életében, a Gazdaegyesület és az egyházközség jegyzőjeként, illetve ő alapította meg a Lyra Dalkört.

1932-ben tiszteletére ünnepléses keretek között emléktáblát helyeztek el az iskola épületén, ahol lakott. Ez a tábla emlékeztet minket kántorként és a Lyra Dalkör karmestereként szerzett érdemeire.

Pedagógiai munkássága nagy tiszteletben állott, mivel mindkét nyelvet, a németet és a magyart is egyformán jól bírta.

Versei sokszor mindkét nyelven fennmaradtak. 1932-ben hunyt el.

(Az itt következő vers azonban csak németül maradt fenn, a vers szabad fordítás németről.)

BÚCSÚ A HARANGTÓL!
Edelmann Rudolf 1914

Falunk fölött a nagyharang
Búcsúdálát zengi
Holnap őt is besorozzák
Háborúra kelni.

Száz éve már hogy örömből vagy
gyászából
Híreinket zengi
Most őt is hívják a toronyból
Véres harcot vívni

Holnap immár ágyúként
Áll bosszút ellenségén
Ől és gyilkos eszközként
Lélekarhang léssen

Nehéz szívvel válunk tőled
Kit ismerünk oly rég
Mégis feláldozunk téged
Szorogatott hazánkért

Zúg csak bátran ágyúként
Míg vége a harcnak
Visszatérsz majd harangként
Hogy győzelmünket kongjad

(Fordította: Mayer Edina)